

TA'LIM MUASSASASI MENEJMENTI VA XALQARO BAHOLASH DASTURLARI: INTEGRATSIYALASHUV VA SIFATLI TA'LIMNING ZAMONAVIY MEZONLARI

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti Katta o'qituvchisi

Madiyeva Charos Dovutovna

Tarix yo'nalishi talabasi

Nurullayeva Nigora Atabek qizi

Anotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim muassasalarini boshqarish jarayonida xalqaro baholash dasturlarining (jumladan, PISA, PIRLS, TIMSS) ahamiyati, ularning ta'lim sifati va samaradorligini baholashdagi roli yoritilgan. Shuningdek, maqolada ta'lim menejmenti va xalqaro baholash mezonlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlik, PISA natijalarining tahlili asosida strategik rejalashtirishning dolzarbligi muhokama qilinadi. Muallif xalqaro standartlarga mos ta'lim menejmentini shakllantirish yo'llari haqida taklif va tavsiyalarni ilgari suradi.

Kalit so'zlar: ta'lim menejmenti, xalqaro baholash, PISA, TIMSS, PIRLS, ta'lim sifati, strategik boshqaruv, reytinglar, xalqaro taqqoslash, monitoring.

Аннотация: В статье освещается роль международных программ оценки (в том числе PISA, PIRLS, TIMSS) в управлении образовательными учреждениями, их значение для оценки качества и эффективности образования. Рассматривается взаимосвязь между управлением образованием и международными критериями оценки, а также обсуждается актуальность стратегического планирования на основе результатов PISA. Автор предлагает пути формирования управления образованием, соответствующего международным стандартам.

Ключевые слова: управление образованием, международная оценка, PISA, TIMSS, PIRLS, качество образования, стратегическое управление, рейтинги, международное сравнение, мониторинг

Annotation: The article highlights the importance of international assessment programs (including PISA, PIRLS, TIMSS) in the management of educational institutions, and their role in evaluating the quality and effectiveness of education. The article discusses the integral relationship between education management and international assessment criteria, as well as the relevance of strategic planning based on PISA results. The author offers suggestions and recommendations for shaping education management aligned with international standards.

Keywords: education management, international assessment, PISA, TIMSS, PIRLS, education quality, strategic management, rankings, international comparison, monitoring

Kirish

XXI asrda ta'lim sohasida raqobatbardoshlik, innovatsion yondashuv va sifatli menejment yetakchi o'ringa chiqmoqda. Global miqyosda ta'lim samaradorligini baholashda xalqaro dasturlar, xususan, PISA (Programme for International Student Assessment) muhim vosita hisoblanadi. Ushbu dasturlar nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini, balki ta'lim tizimining boshqaruv sifatini ham ko'rsatadi. Shu bois, zamonaviy ta'lim menejmenti xalqaro baholash natijalariga asoslangan strategik yondashuvni talab etadi.

Asosiy qism: Ta'lim menejmenti tushunchasi va vazifalari.

Ta'lim menejmenti — bu ta'lim jarayonini rejalashtirish, tashkil qilish, monitoring qilish va natijalar asosida qaror qabul qilish faoliyatidir. U quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi:

- Ta'lim jarayonini sifatli tashkil etish.
- Kadrlar siyosati va professional rivojlanish.
- Resurslardan samarali foydalanish.
- O'quvchilar yutuqlarini monitoring qilish.

Xalqaro baholash dasturlari haqida umumiy ma'lumot:

PISA (OECD tomonidan ishlab chiqilgan) – 15 yoshli o'quvchilarning savodxonligini (o'qish, matematika, fan) baholaydi.

TIMSS 4 va 8-sinf o'quvchilarining matematika va tabiiy fanlar bo'yicha tayyorgarlik darajasini o'lchaydi.

PIRLS – boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholaydi. Bu baholash dasturlari davlatlarga o'z ta'lim tizimini xalqaro mezonlarga solishtirish, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash imkonini beradi. PISA natijalarining ta'lim menejmentiga ta'siri, PISA natijalariga tayanib:

- Maktabdagi dars jarayonlarining metodikasi qayta ko'rib chiqiladi.
- O'quv dasturlar xalqaro standartlarga muvofiqlashtiriladi.
- O'qituvchilarning malakasi baholanadi va yangilanadi.
- Ta'lim siyosatida islohotlar amalga oshiriladi.

Ta'lim menejmentida xalqaro baholash natijalaridan foydalanish strategiyalari.

Ma'lumotga asoslangan qaror qabul qilish: Baholash natijalari maktablar rejasini tuzishda asosiy ko'rsatkich bo'lib xizmat qiladi.

Monitoring va tahlil qilish: O'quvchilarning bilim darajasi muntazam ravishda xalqaro mezonlar asosida baholanadi.

Davlat va mahalliy darajadagi strategik rejalashtirish: PISA natijalariga ko'ra maktablar reytingi tuziladi va malaka oshirish dasturlari yo'naltiriladi.

Xulosa:

Zamonaviy ta'lim muassasasi menejmenti samaradorligi xalqaro baholash dasturlari bilan bevosita bog'liq. PISA kabi dasturlar orqali ta'lim sifati, o'quvchilarning raqobatbardoshligi va maktab faoliyatining samaradorligini aniqlash mumkin. Shu bois, menejment jarayonida ushbu natijalardan foydalanish davlat ta'lim siyosatini takomillashtirish, o'quv dasturlarini yangilash va kadrlar salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim muassasalari rahbarlari xalqaro standartlarga asoslangan strategik boshqaruvni amalga oshirishi bugungi kunning asosiy talabidir. Kelajakda ta'lim muassasalarini boshqarishda xalqaro baholash dasturlarining ahamiyati yanada ortib boradi va ular ta'lim tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun strategik instrumentlarga aylanadi. Shu sababli, zamonaviy ta'lim menejmenti va xalqaro baholash tizimlari integratsiyalashuvi ta'lim sifatini oshirishda asosiy omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. OECD. PISA 2022 Results (Volume I): Student Performance. Paris: OECD Publishing, 2023.
2. UNESCO. Global Education Monitoring Report, 2022.
3. Karimov A. Ta'lim menejmenti asoslari. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
4. Xolbekova M. Baholash tizimining zamonaviy yondashuvlari. Toshkent: Fan, 2019.
5. World Bank. Improving Education Systems through Assessment and Accountability, 2021.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-3775-son qarori, 2018-yil 6-iyul. "Ta'lim sifatini oshirish va xalqaro baholash dasturlarida ishtirokni kengaytirish chora-tadbirlari".